

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ก่อง สวัสดิทานิชย์. ศิลปศึกษากับการพัฒนาประเทศ. ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทาน
เพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยาทัศน์ พุกกะมาน 26 มกราคม 2519.
เพชร ธิตะจारी. ความคิดสร้างสรรค์. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาศิลปศึกษา :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. (อัดสำเนา)
- จักร คิริพานิช. บางทัศนะของอาจารย์จักร. ครูศิลป์ 2, (2530): 25-33
- ฉลอง ภิมย์รัตน์. กระบวนการกลุ่ม. ม.ป.ท., 2521.
- ฉันทนา ภาคบงกช. สอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและ
สังคม. ม.ป.ท., 2528. (อัดสำเนา)
- . การสอนสังคมศึกษา "หน่วยวันสำคัญของชาติ" ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วย
กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- เฉลียว บุรีภักดี. วัฒนธรรมการทำงานของคนไทย. วารสารแนะแนว. 18 (ธันวาคม-
2526-มกราคม 2527): 19-22.
- ชลอ พงษ์สามารถ. ศิลปะสำหรับครูมัธยม. กรุงเทพมหานคร : เจริญวิทย์การพิมพ์,
2526.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2521.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, นิคม ทาแดง และศรีสุดา จรรย์กุล. เอกสารการสอนชุดวิชา 2031
เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา หน่วยที่ 11-15. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2528.
- ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์. พฤติกรรมการสอนตามหลักสูตรใหม่ของครูประถมศึกษา. วารสาร
สามัญศึกษา, 6 (มิถุนายน. 2522): 31-32.

ชูจิตต์ วัฒนารมย์. คุณค่าของกิจกรรมศิลปศึกษาต่อนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ตามการรับรู้ของครูศิลปศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

เชาวนา ยุทธสุริยพันธ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ระหว่างโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติ. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2514.

ณัฐน้อย อินทรสุขศรี. การพัฒนาและเสริมสร้างทีมงาน. ธุรกิจปริทัศน์. 6 (กันยายน 2526) : 45-47.

เดชา นุ่มพันธ์. ผลของการสอนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ความภูมิใจในตนเองและทัศนคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ทิตนา แชมมณี. การทำงานเป็นทีม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพชั้นสาธิตครู-ศาสตร์. หน้า 339-442. วารี ระกิติ, บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสารมวลชน จำกัด, 2528.

—————. คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522

—————. รายงานผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกทักษะการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร, 2528. (อัครสำเนา)

ทิตนา แชมมณี และเขาวพา เตชะคุปต์. เรื่องน่ารู้บางประการเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. โครงการเผยแพร่การสอนกลุ่มสัมพันธ์, 2522.

ทิตนา เขียมเล่ม. กระบวนการเรียนรู้โดยการทำงานกลุ่ม. วารสารครูศาสตร์. 5(6) : 31-37 สิงหาคม-พฤศจิกายน 2515.

ธนู แสงวงศ์ดี. ศิลปะกับสังคม. วารสารจันทร์เกษม 140 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2521) : 15.

ธารทิพย์ เสรินทวัฒน์. การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบอาชีพนิเทศศิลป์. ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

นิตยา เชียงทอง. "ผลการทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการยอมรับตนเองของนักเรียน"

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมงclairรังษี จังหวัดกาญจนบุรี". วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
นิพนธ์ จิตต์ภักดี. การสอนแบบสร้างสรรค์. วารสารสามัญศึกษา. 17 (มิถุนายน-กรกฎ
าคม 2523): 16-19.
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตีรณสาร,
2525.
- บุญทัน ดอกไธสง. "การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน" นิตยสารการทำเรื่อง. 29 (พ.ย.
2525): 7-14.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. สถิติวิจัย 1. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2530.
- ปัทมา เทพอักษรพงศ์. การสอนอ่านเอาเรื่องภาษาอังกฤษด้วยกระบวนการกลุ่ม. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- ประคอง กรรณสุด. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
ศูนย์หนังสือ ดร.ศรีสง่า จำกัด, 2528.
- ประภัสร์ นิยมธรรม. ศิลปะของเด็กเชิงจิตวิทยา. เอกสารการนิเทศการศึกษา, ฉบับที่ 216.
กรุงเทพมหานคร : ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2523.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก. ในสูจิบัตรการแสดงศิลปะ
เด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขต
เพราะช่าง, (17-31 ตุลาคม 2523) : 37-38.
- ปราณีต มาลัยวงษ์. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ที่เรียนวิชาศิลปศึกษา โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์
นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
- พงษ์พัฒน์ ลัตยารัฐ. ความคิดสร้างสรรค์. วารสารเพิ่มผลผลิต. 16 (พฤษภาคม 2520):
18-30.
- พนม ลิมอารีย์. กลุ่มสัมพันธ์. กาน์สินธุ์ : สำนักพิมพ์จิตทัศน์การพิมพ์, ม.ป.ป.
- . กลุ่มสัมพันธ์. ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 2522.

- พรรณิ เตชกำแหง. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความวิตกกังวลและพฤติกรรมความเป็นผู้นำของนักเรียนระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัย วิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2515.
- พัชรี เอี่ยมทัศน์. การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์ หน่วย "ร้อยละ" โดยวิธี กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมดา ในชั้นประถมปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519.
- มณฑนา อังตระกุล. "การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนหนองเรือวิทยา จังหวัดขอนแก่น". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- มานพ ถนอมศรี. ศิลปศึกษาจะไปทางไหน. ในฟิลลิ่ง 5 (มีนาคม 2526): 46
- มาลินี เหมะธูลินทร์. ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดสร้างสรรค์ กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ชั้นปีที่สามโรงเรียนเพาะช่าง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- เมตตา จินดารักษ์. "ผลการใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทาง สังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร". วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประ- สานมิตร, 2525.
- เมืองทอง เขมมณี. เรื่องน่ารู้บางประการเกี่ยวกับกลุ่มสัมพันธ์. ในกลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎี และแนวปฏิบัติ. โครงการเผยแพร่การสอนกลุ่มสัมพันธ์ 2522.
- ยงยุทธ สายคง. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความ คิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้องค์กิจกรรมแบบกำหนด แนวทางและไม่กำหนดแนวทาง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ยุพา นันทไชย. การสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ในวารสารศศเศรษฐศาสตร์. 27 (1 มีนาคม 2526): 1-5.

- เยาวพา เตชะคุปต์. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนระดับประถมศึกษา.
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- . การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ใน วารสารประชาศึกษา. (มกราคม 2523): 18.
- . การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. ใน อารี รังสินันท์, รวมบทความการพัฒนาคิดสร้างสรรค์ของเด็ก, 201-211, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. (อัดสำเนา)
- . กิจกรรมสำหรับเด็กวัยเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2528.
- รังสิมา ศิริฤกษ์นิพนธ์. การดัดแปลงแบบความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ สำหรับใช้กับนักเรียนไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่เจ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- รัชนี ลาชโรจน์. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะสำหรับครูยุคปฏิรูป. คหเศรษฐศาสตร์. 21 (ตุลาคม 2520): 27-33.
- รัตนะ อุทัยผล. วิธีสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารศูนย์ศึกษา. นิตยสารของสมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย 11 (ตุลาคม 2507) : 35.
- เลิศ อานันทนงะ. ประสบการณ์ในการสอนศิลปะในชั้นประถมศึกษา ในการสัมมนาอาจารย์ศิลปศึกษา. จัดโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2515.
- . ศิลปะกับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2518.
- . ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. แม่และเด็ก. 2(5): 21-24 มิถุนายน 2521.
- . ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต, 2523.
- . ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก. วารสารเพื่อเด็ก. (มกราคม-เมษายน 2526): 26.
- . ศิลปะในโลกของเด็กเพื่อการแสดงออกหรือเพื่อรางวัล. ใน สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ อัมรินทร์การพิมพ์ กทม, 2529.
- วนิช บรรจง. วิชาการศึกษาลักษณะการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2519.

- วันชัย คุณนคร. "กระบวนการหมู่พวกกับการพัฒนาการศึกษา" ประชาศึกษา. 28 (มิถุนายน 2520): 2-16. (4-5)
- วิจิตร วรุตมางกูร. ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. วารสารศึกษาศาสตร์. 3 (มกราคม-พฤษภาคม 2520): 39-48.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปะเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บูรพาศิลป์การพิมพ์, 2515.
- . การสอนศิลปะให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่. ประชาศึกษา. 29(3) มีนาคม, 2521.
- . ศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. ใน สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพมหานคร, สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 ก.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. การเสนอแนวคิดเพื่อนำการสัมมนา. ใน สรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องศิลปะเด็ก : สภาพปัจจุบันและอนาคต. หน้า 86-89. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 ก.
- . ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะในระดับมัธยมศึกษา. ใน สรุปรายงานการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก, ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. หน้า 115-125. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 ค.
- . ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. ใน สรุปรายงานการจัดชุมนุมเชิงปฏิบัติการศิลปะเด็ก, ศิลปะเด็ก : ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ. หน้า 111-114. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2529 ม.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. คู่มือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521. ป. สัมพันธ์พาณิชย์ กรุงเทพมหานคร, 2521.
- . คู่มือการสอนหมวดศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.
- . คู่มือการสอนหมวดศิลปศึกษา ทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์, 2522.
- . ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพมหานคร, 2527. (อัดสำเนา)

- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. ทัศนศิลป์ศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ม.1). คู่มือ
การสอนวิชาศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จงเจริญการพิมพ์, 2521.
- . แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ครูสภา, 2522.
- วิเชียร ชูสงค์. สอนให้คิดสร้างสรรค์สอนกันอย่างไร. วารสารแนะแนว. ธันวาคม
2524-มกราคม 2525): 50-51.
- วินิจ เกตขำ และคมเพชร ฉัตรศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียน
สโตร์, 2522.
- วิรัตน์ คุ่มคำ. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชา
ศิลปะศึกษาด้วยกลวิธีระดมสมอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหา-
วิทยาลัย, 2535.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. สุนทรียศาสตร์ศึกษา คุณค่าและปรัชญา. ในเอกสารอบรมการสัมมนา
อาจารย์ผู้สอนวิชาศิลปะของสถาบันฝึกหัดครูทั่วประเทศ. หน้า 17-26 กรุงเทพ
มหานคร, ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2516.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. เด็กกับศิลปะ. ในเอกสารการสอนชุดพฤติกรรมวัยเด็ก หน่วยที่ 12.
สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร : อรุณการ
พิมพ์, 2525.
- . ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พายัพออฟเซ็ท พรินท์, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แนวการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2527. ฉบับ
ปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : รุ่งโรจน์การพิมพ์, 2524.
- ศึกษานิเทศก์, หน่วย. กรมการฝึกหัดครู. การวิจัยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็กไทย
ระดับ ป.5-ม.ศ.3. กระทรวงศึกษาธิการ, 2522.
- สังัด อุทรานันท์. การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ท., 2525.
- . พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วงเดือนการพิมพ์,
2527.
- สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับการศึกษา. ในประมวลบทความเกี่ยวกับความหมายและคุณค่าของ
ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โรงเรียนสตรีเนติศึกษา, 2515.

- สงวน รอดบุญ. ศิลปะกับมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524.
- สวัสดี จงกล. การให้การศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์. ประถมศึกษา. 11 : 611-620 : มิถุนายน 2512.
- _____. การให้การศึกษาเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์. ใน อารี รังสินนท์, รวมบทความการพัฒนาคิดสร้างสรรค์ของเด็ก, 193-200. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- สมภพ ลีวรรณ. การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนสังคมศึกษาโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- สมาน สายสุข. การใช้กิจกรรมกลุ่มในการพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกในชั้นเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. 2525.
- สามัญศึกษา, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. กลไกการประสานงานกลุ่มโรงเรียนกรมสามัญศึกษา. 2520. (อัคราเนนา)
- สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาวัยรุ่น. ไทยวัฒนาพานิช, กรุงเทพมหานคร : 2529.
- สุภาพ วาดเขียน และ อรพันธ์ โกชนดา. การประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- สุมิตร คุณากร. หลักสูตรประถมศึกษา 2521 : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สารมวลชนจำกัด, 2520.
- สุลักษณ์ เทียนสุวรรณ. ศิลปะกับการศึกษาเด็กพิเศษ : เด็กฉลาด. ใน นิติตปริญาโท สาขาศิลปศึกษารุ่นที่ 3, ครุศิลป์ 3. 54-63. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- อัจฉรา แยมสรवल. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์วิชาวาดภาพกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- อารมณั ทักษิณ. การเปรียบเทียบพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน

- ที่มีการเล่นต่างกัน. ปริญญาพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประ-
สานมิตร, 2526.
- อารี รังสินธ์. รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก. คณะศึกษาศาสตร์ มหา-
วิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 237 หน้า, 2527.
- . ความคิดสร้างสรรค์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กทม : แพรวพิทยา, 2528.
- อารี สุทธิพันธ์ และ วิรุณ ตั้งเจริญ. กิจกรรมสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มติ, 2518.
- อำไพ สุจริตกุล พื้นฐานการสอน. (เอกสารประกอบการอบรมจริยศึกษา)
- อุบล ตูจินดา. หลักและวิธีการสอนศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2532.
- อุบลรัตน์ เฟื่องสถิตย์. ความคิดสร้างสรรค์. วารสารรามคำแหง. 2 (2526) : 39-49.
- อุษาวดี จันสนธิ. หลักสูตรและการใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. เอกสารประ
กอบชุดการสอนคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2525.

ภาษาอังกฤษ

- Anastasi, Anne. Psychological Testing. 3d.ed. New York: Macmillan
Co., 1968.
- . Differential Psychology. New York: The Macmillan Co., 1958.
- Anderson, John R. "Classroom Interaction Academic Achievement and
 Creative Performance in Sixth Grade Classroom". Dissertation
Abstract International. (July 1973): 185-A.
- Anderson, Ronald D., et al. Developing Children's Thinking Through
Science. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall, 1970.
- Ankney, Paul. and Sayre, Steve A. "Starting Points for Creativity".
The Science Teacher. (December 1975): 24-25.
- Baron, Robert A., and Byrne, Donn. Social Psychology: Understanding
Human Interaction. 5th.ed. Massachusetts: Allyn and Bacon;
Inc., 1987.

- Bass, Bernardm. Headship Psychology and Organizagional Behavior.
New York: Harper and Row, 1960.
- Bernard, Harold W. Psychology of Learning and Teaching. 3rd ed.
New York: McGraw-Hill Book Co., 1972.
- Borman, Ernest G.; and Borman, Nancy C. Effective Small Group
Communication. Minneapolis: Burgess Publishing Co., 1972.
- Burgart, H.J. Art in higher education : The relationship of art
experience to Personality, General creativity and Seathe-
tic performance. in W.L.Britain Zed.), Creativity and art
education, 64-83. Washington, D.C.: The National Art Edu-
cation Association, 1964.
- Coon,Arther M. "Brainstroming : A Creative Problem Solving Tech-
nique. Psychological Abstract. 33(1959).
- Davis, Gary A. "Teaching for Creativity". Journal of Research and
Development in Education. (1971): 30-33.
- Dewey, John. Art and Education. Merion, Pa: Barnes Foundation
Press, 1970.
- Gale, Raymond F. Developmental Behavior : A Humanistic Approach.
New York: The Macmillan Company, 1969.
- . Developmental Behavior. Toronto: The Macmillan Co.,1969.
- Gatzels, J.W. & Jackson, P.W. Creativity and Intelligence. John
Willey & Sons, Inc., 1957.
- Ghiselin Bewster. The Creative Process. New York: New American
Library, 1952.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd.ed. New York:
McGraw-Hill Book Company, 1973.
- Guilford, J.P. The Nature of Human Intelligence. New York:
McGraw-Hill Book Company, 1967.

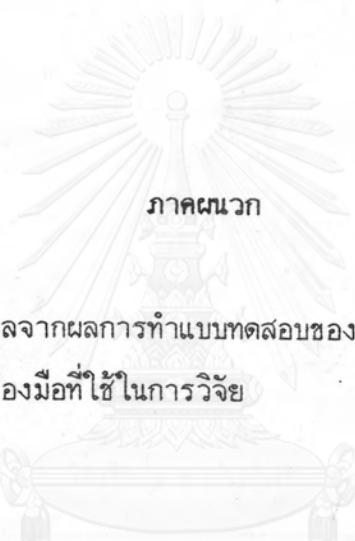
- Guilford, J.P. The Nature of Intelligence. New York: McGraw-Hill Book Company, 1969.
- Gulley, Halbert E. Discussion, Conference and Group Process. New York: Holt, Rinehart and Winston Inc., 1960.
- Hutchison, E.D. How to Think Creativity. New York: Abingdon Press, 1949.
- Hwang, R.L. The Creative Effectiveness of Movement and Music in Fifth Grade Children's Art Class Motivation. Dissertation Abstract. 47: 2857: August, 1986.
- Johnson, David W., and Johnson Frank P. Joining together: Group Theory and Group Skills. 2nd.ed., Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall, 1982.
- Keasorn Thitacharee. A cross-culture comparison of stlye of perceptual mode and creativily among subjects majoring in art from Thailand and The United State. Doctoral dissertation, Illinois State University, 1989.
- Kemp, G. Calton. Perspectives on the Group Process. Boston: Houghton: Houghton Mifflin, 1964
- Klausmier, Herbert J. and Goodwin, William. Learning and Human abilities Educational Psychology. New York: Harper & Row Publishers, 1966.
- . Learning and Human Abilities. 3rd.ed. New York: Harper & Row, 1971.
- Kobisz, Vitold. None of the Above : Evaluation of Student Art Work. Art Education. 29(November 1976): 11-13.
- Lex, James Joseph. Attitude Change of Seminary Students Associated with a course in Group Dynamics, in Dissertation Abstracts International. 33: 6093-A, March, 1973.

- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. New York: The Macmillan, 1975.
- . Creative and Mental Growth. 3rd.ed. New York: Macmillan Co., Inc., 1957.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. 6rd.ed. New York: Macmillan Co., Inc., 1975.
- Lowenfeld, Viktor. Creative and Mental Growth. 8rd.ed. New York: Macmillan Co., Inc., 1987.
- Lowenfeld, Viktor and Brittain, W. Lambert. Creative and Mental Growth. 7th.ed. New York: Macmillan Publishing co., Inc., 1982.
- Lytton, Hugh. The Creative Child at School. Creativity and Education. London: Rartledge & Kegan Pout, Ltd., 1971.
- Meadows, B.J. The Influence of Paticipant's Values on Group Process And Decision-making (Descriptive Psychology. Leader Styles) Degree Ph.D., University of Corolado at Boulder, 1986.
- McCandless, Boys R. and Evans, Ellis D. Children and Youth Psycho-logical Development. 2nd.ed. New York : Holt Rinchart and Winston, 1978.
- McFee, June King. Preparation for Art. 2nd.ed. Belmont, California: Wadsworth Publishing Co., Inc., 1970.
- McFee, J.K., and Degge, R.M. Art, Culture, and Environment A Cata-lyst For Teacher. Belmont, California: Wadsworth Publishing Co., Inc., 1977.
- Osborn, A.F. Creative Imagination. 3rd.ed. New York: Charles Scribners Sons, 1963.
- Phillips, S.S. Identification of elaboration strategies used college

- students in performing a visual design task. Doctoral dissertation, University of Washington, 1989. Dissertation Abstracts Internation. 51/06 A: 1879.
- Read, Herbert. Education Through Art. London: Faber and Faber, 1958.
- Regan, William B. and Shepherd, Gene D. Modern Elementary Curriculum. 4th.ed. New York: Rinehart and Winston, Inc., 1977.
- Rice, Joseph P. The Gifted Development Total Talent. Springfield, Illinois: Charles C. Thomas Publishers, 1970.
- Roger, Everett M. and Shoemaker, F. Floyd. Communication of Innovations: Across Culture Approach. New York: Macmillan Publishing Company, 1971.
- Rogers, C.R. "Towards a Theory of Creativity". In Creativity, Edited by P.E. Vernon. Harmondsworth: Penguin Book Ltd., 1970 : 146-149.
- Rueschoff, Phill H. and Evelyn M. Swartz. Teaching Art in the Elementary School. New York: The Ronald Press Co., 1969.
- Rustom, A. A comparison of creativity scores between beginning advanced painting and graphic design students. Doctoral dissertation, Illinois State University, 1987.
- Schein, E.H. Organizational Psychology. Prentice-Hall : New Jersey, 1965.
- Shaw, Marwin E. Group Dynamics. 2nd.ed. New York: McGraw-Hill Book Company, 1976.
- Strang Rugh May. Group Work in Education. New York : Harper & Brothers, 1958.
- Sund, Robert B. and Trowbridge. Leslie W. Teacher Science by Inquiry. Columbus, Ohio: Charles Merrill Publishing Co., 1973.

- Torrance, E.P. Education and The Creative Potential. Minneapolis:
The Lund Press, Inc., 1962.
- . Guiding Creative Talent. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-
Hall, 1962.
- Torrance, E.P. Guiding Creative Talent. New Jersey : Prentice-Hall,
Inc., 1965.
- Torrance, E.P. Guiding Creative Talent. 2nd.ed. New Delhi :
Prentice Hall of India Private, 1969.
- Torrance, E.P. Torrance Test of Creative Thinking : Directions
Manual And Scoring Guide (Figural Form A). Scholastic Testing
Service, Inc., Bensenville, Ill., 1972.
- Wallach, Michael A. and Kogan, Nathan. Models of Thinking in Young
Children. New York : Holt Rienhart and Winston, Inc., 1969.
- . "Creativity and Intelligence in Children's Thinking."
Reading in Educational Psychology. St.Louis, Missouri :
Ronald K. Parker, 1969.
- Westcott, Alvin M. and Jame A.Smith. Creative Teaching of Mathe-
matics in the Elementary School. Boston: Allyn and Bacon, 1967.
- Williams, Frank E. Training to be Creative May Have Little Effect
or Original Classroom Performance, in Current Reading in
Psychology. p.352-358. New York : John Willey and Son, 1971.
- Wilson, Robert C. Creativity. in Henry, Nelson B. 1958. Education
for Gifted. Chicago: The University of Chicago Press, 1958.
- Wright, David William. A Compasrative Study of Two Leadership Style
in Good-Bound Group Discussion, in Dissertation Abstracts
International. 32: 7121-A, June, 1972.
- Zeller, Terry. Let's Teach Art with Originals. Art Education. 36
(January 1983): 43-47.

ภาคผนวก

- ก. ข้อมูลจากผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง
- ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลจากผลการทำแบบทดสอบของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการทำแบบทดสอบ

ผลจากการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม ผู้วิจัยได้นำคะแนนดิบมาคำนวณหาค่ามัธยัม เลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแยกคะแนน ออกเป็น 4 ด้านตามองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดคล่อง ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ นอกจากนี้ยังนำคะแนนรวมทั้ง 4 ด้านดังกล่าว มาเปรียบเทียบกันพร้อมทั้งแสดงผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่า t -test (Pooled Vairance)

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

ลำดับที่	ความคิดสร้างสรรค์				คะแนน รวม ทั้ง4ด้าน
	ความคิดคล่อง	ความคิดยืดหยุ่น	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	
1	13	9	61	150	233
2	22	16	68	236	342
3	21	15	84	119	240
4	17	13	76	106	212
5	14	10	54	191	269
6	20	19	82	138	259
7	29	22	71	142	264
8	29	22	45	156	252
9	14	10	78	162	264
10	20	16	57	126	219
11	10	7	44	118	179
12	13	10	67	75	165
13	21	12	62	114	239
14	18	13	65	233	329
15	21	16	60	77	174
16	13	11	63	232	319
17	13	12	67	192	284
18	20	16	50	114	200
19	35	24	81	286	426
20	11	11	65	143	230
21	21	12	65	221	319
22	20	19	87	171	297
23	14	12	60	173	259
24	7	5	55	106	173
25	18	15	70	146	249
26	10	8	55	147	250
27	24	19	62	202	307
28	35	24	75	167	301
29	24	18	73	228	343
30	19	14	87	245	365
X	566	431	1,989	4,946	7,953
$\bar{X}$	18.80	14.37	66.30	164.87	265.1
S.D.	6.82	4.86	11.39	51.51	60.77

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนที่เรียนวิชาศิลปะศึกษา โดยการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล

ลำดับที่	ความคิดสร้างสรรค์				คะแนน รวมทั้ง4ด้าน
	ความคิดคล่อง	ความคิดยืดหยุ่น	ความคิดริเริ่ม	ความคิดละเอียดลออ	
1	18	16	56	139	229
2	15	11	39	134	199
3	21	16	68	126	231
4	16	14	84	114	228
5	20	18	65	104	207
6	29	22	45	107	203
7	35	21	59	159	274
8	25	19	67	121	232
9	13	11	66	72	162
10	18	16	52	98	184
11	33	25	60	142	260
12	23	17	36	54	130
13	19	14	67	104	204
14	14	14	75	95	198
15	25	15	32	104	176
16	17	12	53	110	192
17	32	20	63	111	226
18	21	15	40	120	196
19	13	9	55	75	152
20	19	14	59	113	205
21	13	10	55	113	191
22	14	11	67	89	181
23	19	13	55	72	159
24	21	18	56	113	208
25	18	14	73	165	270
26	28	20	67	92	207
27	27	16	73	102	218
28	22	14	57	72	165
29	30	13	51	125	219
30	36	22	74	126	258
X	654	480	1,769	3,271	6,164
$\bar{X}$	21.80	16	58.96	109.03	205.47
S.D.	6.68	4.11	12.10	25.06	33.93

ตารางแสดงการเปรียบเทียบคะแนนรวมของความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละด้าน
คะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระหว่างนักเรียนที่เรียนโดยทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม
กับนักเรียนที่เรียนโดยทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล และผลการเปรียบเทียบ

ตัวแปร	ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม			ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล			t-test	ผลลัพธ์
	ΣX_1	$\bar{X}_1$	S.D.	ΣX_2	$\bar{X}_2$	S.D.		
ความคิด สร้างสรรค์	7,953	265.10	60.77	6,164	205.47	33.93	4.69	$X_1 > X_2$
ความคิด คล่อง	566	18.80	6.82	654	21.80	6.68	-0.98	$X_1 = X_2$
ความคิด ยืดหยุ่น	431	14.37	4.86	480	16	4.11	-1.41	$X_1 = X_2$
ความคิด ริเริ่ม	1,989	66.30	11.39	1,769	58.96	12.10	2.42	$X_1 > X_2$
ความคิด ละเอียดลออ	4,946	164.87	51.51	3,271	109.03	25.06	5.34	$X_1 > X_2$

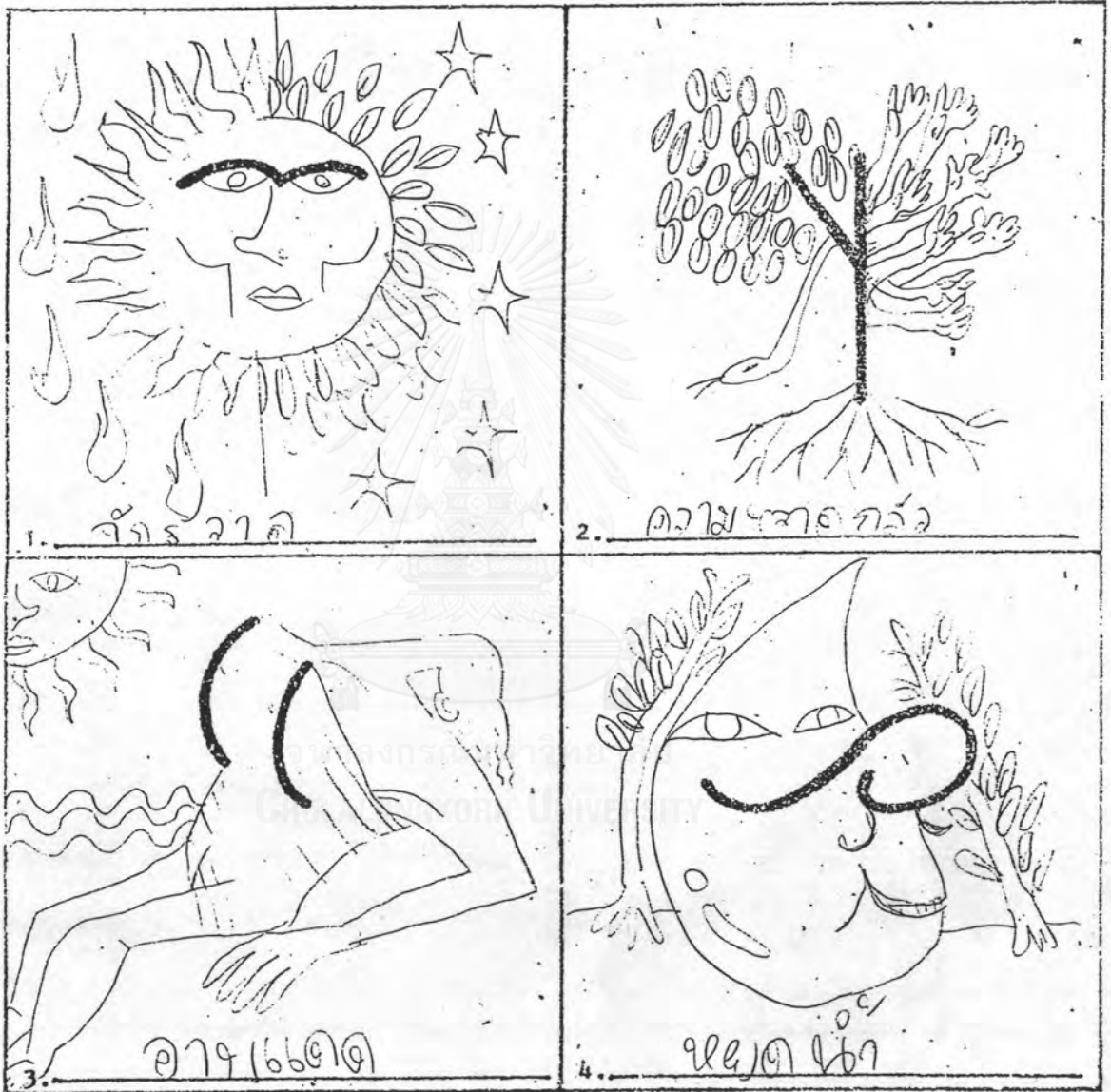

ภาคผนวก ข.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

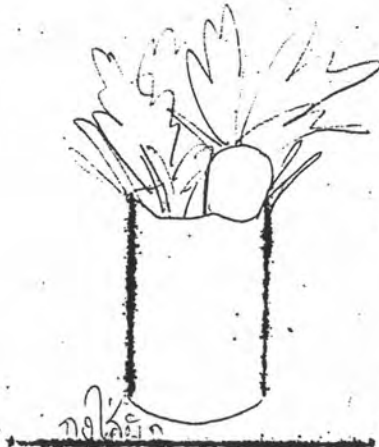
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน

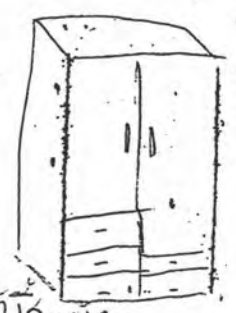

ସବୁଜୀ, ଶରୀରକୀ

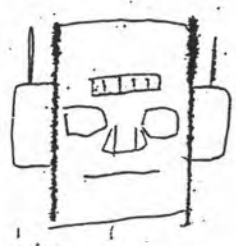

ပဲခူး

တံခွန်

မျက်စိ

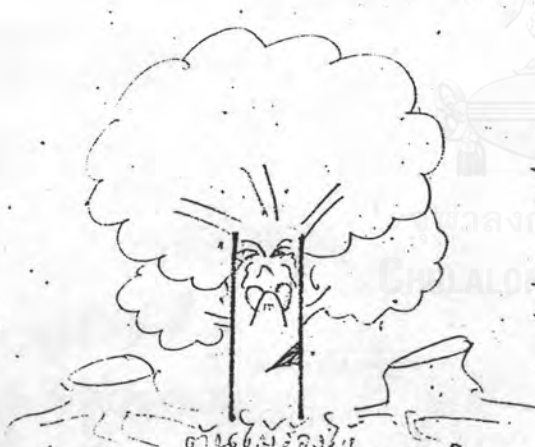
ခွက် DOG

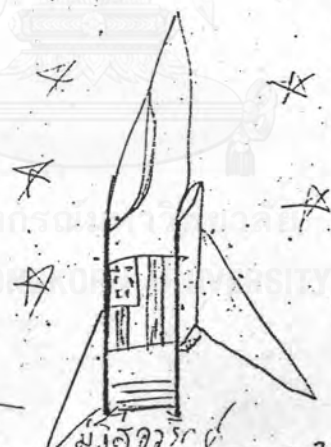
ကျမ်းဂန်

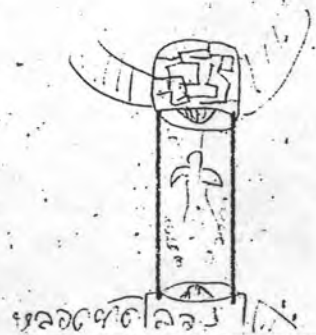
မျက်စိ

1. တံခွန်

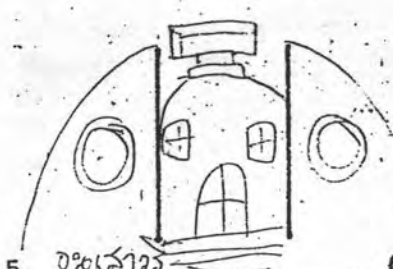
2.

3.

4. မျက်စိ

5. တံခွန်

6.

မျက်စိ

ตัวอย่างตารางการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของทอร์เรนซ์ (Torrance)

ตารางแสดงผลคะแนน
แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ชนิดรูปภาพ แบบ ก.

ชื่อนักเรียน _____ เพศ _____ วันสอบ _____
โรงเรียน _____ อายุ _____ ระดับชั้น _____ ผู้ตรวจ _____

ข้อที่	กิจกรรมที่ 1			กิจกรรมที่ 2			กิจกรรมที่ 3		
	ริเริ่ม	เอียงด	กลุ่ม	ริเริ่ม	เอียงด	กลุ่ม	ริเริ่ม	เอียงด	
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									

คะแนนรวม

	คล่อง	ยืด	ริเริ่ม	เอียงด
กิจ1				
กิจ2				
กิจ3				
รวม				

ความเห็น

ตัวอย่างการตรวจให้คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของทอร์แรนซ์ (Torrance)

ตารางแสดงผลคะแนน

แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ชนิดรูปภาพ แบบ ก.

ชื่อนักเรียน ด.ช. สนิทมาท

เพศ ช. วันสอบ

โรงเรียน วิเชียรมาศ ๒ กรุงเทพมหานคร

อายุ ๑๒ ปี ระดับชั้น ๗.๑ ผู้ตรวจ โศภิต

ข้อที่	กิจกรรมที่ 1			กิจกรรมที่ 2			กิจกรรมที่ 3		
	ริเริ่ม	ละเอียด	กลุ่ม	ริเริ่ม	ละเอียด	กลุ่ม	ริเริ่ม	ละเอียด	
1	5	12	37	0	11	46	7	16	
2			19	2	3	52	3	8	
3			58	2	7	52	3	7	
4			43	2	10	50	3	3	
5			10	2	6	58	2	2	
6			19	2	4	49	1	5	
7			36	1	3	49	3	4	
8			67	1	2	13	0	1	
9			37	1	10	68	0	5	
10			58	2	3	27	1	2	
11						13	3	4	
12						15	2	2	
13						45	3	6	
14						43	3	2	
15						49	3	1	
16						20	2	2	
17						14	3	2	
18						5	3	3	
19						15	0	4	
20						49	3	3	
21						15	1	1	
22						15	3	5	
23						64	0	1	
24						49	2	2	
25						59	1	5	
26									
27									
28									
29									
30									

คะแนนรวม

	คล่อง	ยืดหยุ่น	ริเริ่ม	ละเอียด
กิจ1			5	12
กิจ2	10	8	15	59
กิจ3	25	16	55	96
รวม	35	24	75	167
				301

ความเห็น

แผนการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ใช้ในการทดลองสอน

แผนการสอนวิชาศิลปศึกษาที่ใช้ในการทดลองสอนเพื่อวัดระดับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาศิลปศึกษาโดยการทำงานเป็นกลุ่มกับการทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล" นี้ เป็นแผนการสอนที่สร้างขึ้นโดยแผนกวิชาศิลปศึกษา โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน มีเนื้อหาในบทเรียนวิชาทัศนศิลป์ศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2521

แผนการสอนที่ใช้ในการทดลองนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 10 แผน ใช้เวลาในการสอนแผนละ 1-2 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที) แบ่งตามโครงสร้างกิจกรรมที่จะส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

1. การเขียนภาพระบายสี มีจำนวน 4 แผน ได้แก่
  - 1.1 การเขียนภาพทิวทัศน์ เรื่อง โลกมนุษย์ในอนาคต (2 คาบ)
  - 1.2 การเขียนภาพเรื่อง บ้านคือวิมานของคน (1 คาบ)
  - 1.3 การเขียนภาพประกอบเรื่อง (ถ้าโลกมีอากาศร้อนจัด) (2 คาบ)
  - 1.4 การเขียนภาพองค์ประกอบศิลป์ (1 คาบ)
2. การออกแบบสร้างสรรค์งานศิลปะจากเศษวัสดุ มีจำนวน 2 แผน คือ
  - 2.1 การสร้างสรรค์งานโครงสร้างจากเศษวัสดุ (1 คาบ)
  - 2.2 การสร้างสรรค์ภาพปะติดจากกระดาษขี้ม (1 คาบ)
3. การปั้น มีจำนวน 2 แผน คือ
  - 3.1 การปั้นภาพนูน เป็นภาพเรื่องราวในปัจจุบัน (1 คาบ)
  - 3.2 การปั้นภาพต่อเติมจากรูปทรงเรขาคณิต (1 คาบ)
4. การพิมพ์ภาพ มีจำนวน 2 แผน คือ
  - 4.1 การพิมพ์ภาพจากแม่พิมพ์ธรรมชาติ (1 คาบ)
  - 4.2 การพิมพ์ภาพจากวัสดุสังเคราะห์ (1 คาบ)

ตัวอย่างแผนการสอนในกิจกรรมการเขียนภาพระบายสี

แผนการสอนที่ 1 การเขียนภาพทิวทัศน์ เรื่อง โลกมนุษย์ในอนาคต (เวลา 2 คาบ)

จุดประสงค์

1. สามารถเขียนเป็นภาพจินตนาการเกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวนักเรียน เช่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ ท้องฟ้า ก้อนเมฆ หมู่บ้าน คน สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ
2. สามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้
3. อธิบายผลงานของตนเองได้

เนื้อหา

- ลักษณะของภาพทิวทัศน์โดยทั่ว ๆ ไป
- ข้อควรคำนึงถึงในการเขียนภาพทิวทัศน์
- ขั้นตอนและกระบวนการในการเขียนภาพทิวทัศน์

กิจกรรม

1. ให้นักเรียนช่วยกันสรุปลักษณะและส่วนประกอบของภาพทิวทัศน์ประเภทต่าง ๆ เช่น ภาพป่าไม้ ทะเล ท้องนาในชนบท เป็นต้น จากนั้นจึงให้นักเรียนชมภาพสไลด์ทิวทัศน์ต่าง ๆ ที่ถ่ายทำจากสถานที่จริง
2. ครูนำอภิปรายถึงข้อคำนึงและขั้นตอนในการเขียนภาพทิวทัศน์ โดยให้นักเรียนช่วยกันสรุป
3. ครูกำหนดให้นักเรียนเขียนภาพทิวทัศน์ในหัวข้อเรื่อง โลกมนุษย์ในอีก 1000 ปีข้างหน้า ตามจินตนาการของนักเรียนเอง โดยไม่จำกัดรูปแบบ ประเภท และการใช้สี
4. หลังจากทำกิจกรรมแล้ว ให้นักเรียนผลัดกันอธิบายผลงานของตนเองสั้น ๆ
5. ให้นักเรียนเก็บทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้และกำหนดให้เตรียมสื่อการเรียนในกิจกรรมคราวต่อไป

สื่อการเรียนที่ใช้

1. สีต่าง ๆ ตามความถนัด
2. อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการทำงาน เช่น พู่กัน จานสี
3. กระดาษสำหรับเขียนภาพ

ประวัติผู้เขียน

นายโอภาส บุญครองสุข เกิดวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2493 ที่อำเภอธนบุรี
 จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษบัณฑิต สาขามัธยมศึกษา
 วิชาเอก ศิลปศึกษา วิชาโท ประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 ในปีการศึกษา 2518 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
 ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2531
 ปัจจุบันรับราชการที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปทุมวัน ถนนอังรีดูนังต์
 เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

